

עירובין מב

ראש השנה יום ב' תשפ"א

תחל שנה וברכותיה

משה שווערד

ספר אז ישיר – ירח האיתנים- ע' עט-פ

ומוצאתי בזה רעיון נפלא בשו"ת ציץ אליעזר הנ"ל (חלק י"ז, סימן ע"ד, אות ג'), וז"ל:

חכמינו הקדושים ז"ל שעקרו הקביעות בר"ה שחל להיות בשבת, יצא לנו מתחת ידם גם מזור ומרפא לכך, בזה שע"פ דבריהם יש לנו למעשה שני ימים ראש השנה, אשר נחשבים לנו כיומא אריכתא, ואנו תוקעים ביום שני זה של ראש השנה ונחשב עלינו כשנה שתוקעין בתחילתה, ואיערב שטן.

כלומר, מכיון שקבעו חכמים את ר"ה (בתורת ודאי) כ'יומא אריכתא', הרי ששני הימים נחשבים כיום אחד ארוך של דין. כמילא, כאשר אנו תוקעים ביום השני של ר"ה, הרי שתקיעה זו מקיימת הלכה למעשה את דברי הגמ' שיש לתקוע בתחילת השנה, ושוב אין לחוש לאזהרתו של ר' יצחק שבהעדר תקיעה בתחילת השנה יהיו ח"ו מריעין בסופה. ביאור זה מבוסס על היסוד ששני ימי ר"ה חשובים כימי דין וע"כ התקיעות שביום השני נחשבות כמו תקיעות בתחילת שנה.

1. חיידושי הרישב"א מסכת עירובין דף מא עמוד ב

אמר רב פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן. פירוש והרי הם כרגלי הבעלים כמו שהיו בתחלה, וביו"ט עסקינן שיכול אדם להוליכן בכל התחום דאילו בשבת אסור להעבירן ד' אמות ברשות הרבים, ובהא מיתרצא מאי דמקשו הכא היכי אמרינן דאפילו החזיר במזיד יהיו מותרין לטלטל לאכלן במקומן וכדקתני לקמן, דהא קי"ל שהמבשל במזיד בשבת לא יאכל ואפילו לרבי מאיר דמיקל וה"ה לכל מעשה שבת, [1] אבל י"ל דהתם הוא בשבת אבל הכא ביו"ט עסקינן דליכא אלא איסור תחומין דרבנן ומשום איסור תחומין לא קנסינן ליה שלא יאכלו, [2] ולפי מה שכתבנו בפרק ר' אליעזר דמילה (שבת ק"ל ב') לדעת הרב ר' יונה ז"ל אפילו בשבת לא מתסר מעשה שבת מפני שנעשה בו איסור העברה ברשות הרבים או הוצאה והכנסה, שלא אסרו במעשה שבת אלא דבר שיש בו מעשה דהיינו שנעשה שום תיקון בגופו שזה נקרא מעשה, והיינו דנקטינן בכל דוכתא מעשה שבת, וטעמא דמסתבר הוא.

2. חידושי הר"ן מסכת עירובין דף מא עמוד ב

[3] אלא היינו טעמ' משום דפירות שחזרו למקומן לא מינכרא בהו מלתא דאיסורא כלל הלכך אפי' בשבת נמי יאכלו.

3. תוספות מסכת עירובין דף מא עמוד ב

לא הפסידו את מקומן - אע"ג דהבא מחוץ לתחום אסור למי שנשתלח לו הני מילי התם דאיתיה חוץ לתחום אבל הכא דהשתא הם במקומן שרי אפילו להאי דאפקא ולא דמי למבשל בשבת במזיד לא יאכל דהתם הוי איסור דאורייתא

4. תוספות מסכת עירובין דף מא עמוד ב

במזיד לא יאכלו - משמע לשום אדם לא יאכלו ואף על גב דהבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר [1] כיון שנעשה איסור על ידי ישראל החמירו.

5. חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף מא עמוד ב

והא דקתני במזיד לא יאכלו ולא קתני לא יאכל משמע שלא יאכלו לשום אדם ואפילו למי שלא באו בשבילו, וא"ת ומאי שנא מהא דקי"ל באיסור תחומין שהבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר, [1] י"ל דשאני הכא דאתעביד בהו איסורא ע"י ישראל ובעינן למקנס טפי, וכי קאמרינן שיאכלו חוץ למקומן מיירי למי שקנה שם שביתה שהם תוך לתחומו, אי נמי אפילו לבעלים שיצאו בשוגג או שהוציאום שלא לדעת.

6. חידושי הר"ן מסכת עירובין דף מא עמוד ב

ומיהו איכא למידק במאי דאמר' במזיד שלא במקומן דלא יאכלו, ומדקתני לה סתמא משמע דלכולי עלמא אסירי, ומאי שנא מהבא בשביל ישראל זה דמותר לישראל אחר. ואפשר דשאני הכא דכיון דאיתעביד בהני פירות איסורא על ידי ישראל החמירו עליהן שלא לאוכלן כלל. [2] עוד תרץ הרשב"א ז"ל דשאני פירות דגוי דלא קנו שביתה מדינא אלא משום גזרה בעלים גוי אטו בעלים ישראל ומשום הכי מקילינן בהו.

7. מרדכי על עירובין - אות תצו

[3] ונראה לרבינו מאיר דלא אסיר אלא למי שהוציאם אבל לישראל אחר שרי ולא חיישינן דלמא מפיק להו כי היא [ביצה דף כה.]. דהבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר וכן משמע (בתוספתא) לקמן [דף מז ע"ב] גבי הנהו דיכרי דאתו למברכתא והובאו מחוץ לתחום לעיר שאינה מוקפת לדירה שיש ליהרר אפילו הישראל אחר שהם מותרין לו שלא יטלטלנו חוץ לד' אמות משמע אבל תוך ד' אמות מותר ולא חיישינן דילמא מפיק להו:

8. שו"ע אורח חיים - סימן תה

(ט) פירות שהוציאו חוץ לתחום והחזירו, אפילו במזיד, לא הפסידו מקומם שכל העיר להם כארבע אמות וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח כבתחלה אם הוא יום טוב; ואם הוא שבת, מותרין באכילה במקומם, ואפילו לאותו ישראל שהחזירם לצרכו במזיד, מ"ט, אנוסים הם. וכל זמן שלא הוחזרו והם חוץ למקומם, אם הוציאו בשוגג מותרים לאכלם ואסור לטלטלם חוץ לד"א, ואם הוציאם במזיד אסור לאכלם אפי' מי שלא הוציאם. ויש מתירים למי שלא הוציאם:

פירות שיצאו חוץ לתחום, מה דינם כשהם עדיין מחוץ לתחום?

כשיצאו בשוגג	כשיצאו במזיד	
יאכלו [1]	לא יאכלו	לתנא קמא
לא יאכלו [2]		לר' נחמיה ולר' אלעזר בן יעקב

פירות שיצאו חוץ לתחום (בין בשוגג בין במזיד), מה דינם כשחזרו למקומם בתוך העיר?

כשחזרו בשוגג	כשחזרו במזיד		
יאכלו [3]		להו"א ולמסקנא	לתנא קמא
יאכלו	לא יאכלו	לדחיית הגמ' [4]	
יאכלו	לא יאכלו	לר' נחמיה ולר' אלעזר בן יעקב	

שבת בבקעה והקיפוח נכרים מחיצה בשבת, מה דינו?

לענין טלטול	לענין הילוך	
מטלטל בכל ההיקף ע"י זריקה [6]	מהלך אלפים אמה ממקומו [5]	לרב נחמן א"ש
מטלטל רק בד' אמות [7]	מהלך אלפים אמה ממקומו	לרב הונא
להו"א מטלטל באלפים, למסקנא בד' אמות [8]	מהלך אלפים אמה ממקומו	לר' חייא

[1] כגון למי שעירב לאותו כיוון שיכול להגיע אליהם, או לבני עיר אחרת הסמוכה שהפירות עתה בתחומה.

[2] ס"ל שאין פירות נאכלים במקום שיצאו, אלא דוקא אם חזרו למקומן. ובטעם הדבר כתבו התוס' (בד"ה מכלל), דאינו משום שקונס שוגג אטו מזיד, דהרי כשחזרו למקומן מתיר בשוגג ולא קניס, אלא טעמו דכיון שאין להם אלא ד' אמות יש לחוש כשיאכלם יבוא להוציאם מתוך ד' אמותיהם.

[3] וזו גם סברת רב פפא שאמר (לעיל דף מא:): שפירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו, אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן - ומותרים באכילה. ולפ"ז לת"ק תרי קולי אית ליה, דהיכא שיצאו והם עדיין במקומן מיקל שיהיו מותרים באכילה - אם יצאו בשוגג. והיכא שחזרו למקומן, מיקל שיהיו מותרים באכילה אפי' אם חזרו במזיד. ור' נחמיה ור' אלעזר בן יעקב חולקים על ב' הקולות האלו.

[4] הגמ' מצדדת לדחות שאין תנא שסובר כרב פפא, דת"ק לא בא לחלוק על דברי ר' נחמיה וראב"י היכא שחזרו הפירות למקומן במזיד, דבזה גם הוא מודה שאסור, אלא בא לחלוק היכא שהם עדיין נמצאים חוץ לתחום, שאסר ר' נחמיה וראב"י אפי' ביצאו בשוגג, ואתא ת"ק לפלוגי ולהתיר בשוגג. אכן דחתה הגמ' דחיה זו, דכיון שאמרו ר"ג וראב"י שלעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין - שוגגין אין מזיד לא, מכלל דת"ק אתא לפלוגי גם בכה"ג שחזרו למקומן במזיד, ולומר שכיון שחזרו למקומן מותרים.

[5] אבל לא יותר, דלא מועילים המחיצות להחשב כל ההיקף כד' אמות, כמו בבית ובעיר, דדוקא היכא ששבת באויר מחיצות מבעוד יום אמרינן הכי, אבל בלא שבת לא. (ורק בהוציא נכרים והניחוהו בדיר או סהר, היקל רבן גמליאל, אבל בלא זה לא הקילו. אמנם ע' בתוד"ה ונכרים בשם הירושלמי).

[6] כיון דקי"ל מחיצה שנעשתה בשבת - שמה מחיצה, והכל חשוב רה"י ויכול לטלטל בכולה. ולרש"י תוך האלפים מטלטל כאורחיה, ואילו תוס' (בד"ה ומטלטל) ס"ל שגם תוך האלפים מטלטל ע"י זריקה.

[7] ס"ל שאין יכול לטלטל חוץ לאלפים ע"י זריקה - משום דחיישין שמא ימשך אחר חפצו ויצא מאלפים. וכיון שכן אסור לטלטל גם תוך האלפים, כיון שהוא מקום שנפרץ במלואו למקום האסור בטלטול.

[8] בתחילה הביאה הגמ' בשם ר' חייא שלגבי טלטול ס"ל שמטלטל כל האלפים שהוא מהלך, והקשתה שזה לא כמאן, דהיינו דאין שום סברא לחלק בטלטול בין יותר מאלפים לפחות, דאם הוא גזר שלא לטלטל בזריקה מחוץ לאלפים - שמא ימשך אחר חפצו, יש לו לאסור גם תוך האלפים, דהרי זו מחיצה הנפרצת במלואה למקום האסור.

9. ביאור הלכה סימן שצו ד"ה פסיעות

פסיעות בינונית - ופשוט דאם הוא אדם ארוך שפסיעה בינונית שלו הוא יותר מאמה דצריך לשער באדם בינוני דעלמא שהרי יותר מאלפים אמה אסור לילך בשבת ואסמכוהו אקרא וכמ"ש בתו"ש. וכן פשוט דאם הוא אדם ננס שפסיעותיו קצרות ואינו מחזיק כשיעור אמה יוכל לילך יותר מאלפים והשו"ע מיררי באדם בינוני:

10. מגדים חדשים

מהלך אלפים פסיעות בינוניות וזו היא תחום שבת. פירש"י פסיעה בינונית, דרך הליכתו של אדם אמה. צביאור הלכה (רס"י שזו) כתב, פשוט דאם הוא ארוך שפסיעה בינונית שלו הוא יותר מאמה, או אדם ננס שפסיעותיו קצרות ואינו מחזיק כשיעור אמה, דמשערין צאדם בינוני דעלמא ע"ש. וכ"כ בשו"מ מנחת צרוך (סימן עה ענף ז'), דהני פסיעות בינוניות קמתא דמילתא דהוא נמי של אדם בינוני ע"ש. והכי מקמבר, דהרי שיעור אלפיים אמה אסמכוה אקרא, ואן בעינן לשער שיעור אלפיים אמה, ואין נפ"מ אס פסיעותיו של אדם זה גסות או קצרות. וכן מנאמי בספר מקור חיים להח"י ז"ל (סימן שזו) שכתב כן, דמשערין צאדם בינוני ע"ש. אמנם במרכבת המשנה (הל' שבת פי"ג הט"ו) כתב, דכל אדם משער בפסיעה שלו ע"ש, וז"ל.

ואיתא בחגיגה (טו א) מעשה צאחר שהיה רוכב על הסוס שצבת, והיה ר"מ מהלך אחריו ללמוד תורה מפיו, אמר לו מאיר חזור בך שכבר שערתי בעקצי הסוס עד כאן מחוס שבת ע"ש. ולא נמצא איך משערין מחוס שבת בעקצי הסוס. ועיין בהגהות מרדכי בריש מילתין, שכתב דצרכי על גבי בהמה קשה לשער מחוס שבת, והתם גבי אחר שאני שהיה מופלג צחכמה ע"ש. וראיתי להמהרש"א שם שכתב, ודאי ר"מ שהלך אחריו צרגליו היה יודע יותר לשער בעקבותיו דאלפים אמה הם אלפיים פסיעות של אדם. ואפשר דדרך לגלוג אמר לו כן ששיער כן בעקבות הסוס, ולא היה עדיין מחוס שבת, וכדי להחזירו ממנו אמר כן ע"ש. והנה לפי הנ"ל דצאדם ארוך שפסיעותיו

11. ח' הרישב"א [קוק]

מהלך אלפים פסיעות בינוניות. פי' דפסיעה בינונית אמה בקרוב⁴³, ואפילו בשבת יכול למנות ולעשות כן, אם הוא צריך ללכת אותם בשבת

לשום צורך שבת, ומונה אותם בינו לבין עצמו⁴⁴, והויא לה כמדידת דמצות דשריא, כדאיתא בשלהי מסכת שבת⁴⁵.

סי' עה. 44 דברי רבנו צ"ב. ואולי כוונתו כמ"ש במרכבת המשנה שבת פי"ב הט"ו דכל אדם משער

בפסיעה שלו. וזהו דלא כביה"ל סי' שצו ס"א שמשערין באדם בינוני, ויותר נראה, דר"ל דהכא לא בעינן מדידת מומחה כדלקמן נח, ב. וראה גם בריו"ג להלן מה, א ד"ה מתני'. 45 קנו, ב.

12. שו"ת הרשב"א חלק א סימן שפא:

ומה ששאלת אם יש שיעור לשלש פסיעות:

לא ידעתי שיעור לפסיעות שלאחר תפלה שאינן אלא משום נטילת רשות כנפרד מלפני המלך. ואע"פ שפסיעה בינונית היא אמה, וכמו שאמרו (עירובין מב, א) במי שאינו יודע אלפים אמה לענין שבת מהלך אלפים פסיעות בינוניות. דאלמא פסיעה בינונית כשיעור אמה. אבל לשלש פסיעות שלאחר תפלה לא שמענו להם שיעור. ופוק חזי שברוב מקומות של בית הכנסת אין להם מקום פנוי של שלש אמות:

13. ספר מגן אברהם על או"ח סימן קכג: (י)

... כתב ב"ח ואם יש דוחק בב"ה רשאי לפחות משיעור גודל בצד עקב ולסמוך על הרשב"א שכתב בתשובה סי' שפ"א שאין שיעור לפסיעות אלו עכ"ל ול"נ דהרשב"א לא כתב אלא שאין צריך לפסוע פסיעה בינונית שהוא אמה ע"ש אבל פחות מעקב בצד גודל לא מיקרי פסיעה כלל ובד"מ כתב הטעם דתפלות נגד תמידין תקנום ובעינן דומיא דכהנים בעבודתן ולכן לא יפסיע פסיעות גסות יותר ועוד דמחזי כרץ מלפני המלך ע"כ ...

14. יד בנימין

שם בגמ' ואר"ג אמר שמואל שבת צבקעה והקיפיה נכרים מחינה בשבת מהלך אלפיים אמה, פי' אבל אין מהלך את כולה כיון שלא שבת באויר מחינות מצעו"י, ופרש"י דאחיא אפי' כר"ג דס"ל צנתנוהו לדיר וסתר דמהלך את כולה דדוקא צהויאווהו נכרים חוץ לתחום דאין לו אלא ד' אמות הקילו לו חכמים להיות היקף מחינות כולה כד' אמות משא"כ בשבת צבקעה שיש לו אלפים אמה לא הקילו חכמים אללו להיות לו היקף מחינות כד' אמות היכי דלא שבת באויר מחינות מצעו"י, ועי' צראשונים שכן מצואר צירושלמי, וע"ע מה שהצאנו צרש"י.

15. יד בנימין

ברש"י ד"ה מהלך צה אלפים כו' ואפי' לר"ג כו' התם הוא דמי שהויאווהו נכרים אין לו אלא ד' אמות הקילו חכמים אללו להיות לו היקף מחינות כארבע אמות אבל הקונה שציתה שיש לו אלפים אמה לא הקילו חכמים אללו להיות לו היקף מחינות כד' אמות אלא"כ שבת באויר עכ"ל. נ"צ וכ' צריטצ"א דטעם נכון הוא ושכן מצואר צירושלמי דדוקא צדיר וסתר ס"ל לר"ג דמהלך צכולה משום דכשהויאווהו חוץ למקומו נעקרה שציתתו הראשונה לפיך הקילו לו לתת לו שציתה צכל ההיקף כו'. ועיי"ש צריטצ"א דלפי"ו מצואר אס הויאווהו נכרים מתוך האלפים שלו אל חוץ לאלפים חוץ היקף מחינות דשפיר מהלך צכולה כיון שהרי חוץ לאלפים אין לו אלא ד' אמות והוי צנתנוהו צדיר וסתר. אלא שהציא צשם מורו (הרא"ה ז"ל) לחלק צזה דהתם צנתנוהו צדיר וסתר ההיקף צולו הוא חוץ לתחומו משא"כ הכא שההיקף

הוא סביב תחומו ומתחילה נאסר צאותו היקף שלא הי' לו אלא האלפים אמה שלו לכן כשהויאווהו לצאתו קצת שנאסר צו לא חשיב צנתנוהו צדיר וסתר ואין לו אלא ד"א וכן אמה אומר צמי שכלתה מדתו צחצי העיר וחזרו והויאווהו לחצי האחר שאין לו אלא ד"א, אבל הויאווהו עכו"ס מתחומו ואח"כ הקיפוהו מחינה הרי זה צנתנוהו צדיר וסתר שזה צשעת ההיקף לא הי' לו שציתה ולא נאסר לעולם צהיקף זה.

16. יד בנימין

שם בגמ', הוּאֵיל וּשְׁנַת צְאוֹר מַחִילוֹת מַצְעוֹ"י,
ע"י צְחוּ"א לִיקוּטִים ס"י א' סְקִי"ז
דַּמְשַׁמַּע דּוּקָא מַצְעוֹ"י אֲבָל נִכְנַס לְסַפִּינָה צְשַׁנְתָּ
צְאוֹנָס וְהוֹלִיכוּהָ חוּץ לַתְּחוּם אֵין לוֹ אֱלֹה ד'
אֲמוֹת וְלֹא חֲשַׁבִי לִי כַדִּין שְׁנַת צְאוֹר מַחִילוֹת

כו' וְנִשְׁאֵר צַ"ע עַל מַה שֶּׁמְצוּאָר צְמַג"א סְי
ח"ה ס"ק ז' וְזִיד אֲפֵרִים שֶׁסְ דַּנְכַּס צְשַׁנְתָּ
וְהוֹלִיכוּ הַסַּפִּינָה מֵהַלֵּךְ צָכַל הַסַּפִּינָה מִשּׁוּם
שְׁנַתְחִילָתָה כְּנִיטְתוֹ הִיטָה הַסַּפִּינָה תוֹךְ הַתְּחוּם כו'
(ועי' עוֹד צַשׁוֹ"ע שֶׁסְ סְעִי ז' וְצַמְשַׁנְ"צ וְצַבֵּה"ל
ש.ס.)

17. רש"י מסכת עירובין דף מב עמוד ב

נוטלתו מתחילת ארבע ומניחתו לסוף ארבע - כלומר: משיצא זה חוץ לתחום לא נקט ליה ארבע אמות, דספינה כל שעה היא מהלכת בכל קפיצה וקפיצה יותר מארבע אמות, נמצא שאין לה תורת ארבע אמות כלל, שלא עמד פסיעה אחת בתוך ארבע אמות, הלכך לא קנו לו ארבע אמות, לישנא אחרינא: כגון שהספינה הולכת למזרח והוא מהלך בתוכה למערב, שהספינה מחזירתו כל שעה לתוך ארבע אמותיו וקשיא לי: תינח הליכה, אבל אם חזר לראש האחר היכי מישתרי, ובמתניתין לא חילק רבן גמליאל בין שהוא מהלך לצד זה בין שהוא מהלך לצד שהספינה מהלכת, וזהו לשון דודי ר' שמעון מפי הרב, לישנא אחרינא: כלומר, כשעוקר את רגלו קודם שיניחנה הספינה מוציאתו מארבע אמות שלו ונכנס לתוך ארבע אמות אחרות על כרחו, והוה ליה כמי שהוציא אוהו נכרי חוץ מארבע אמותיו ונתנהו לתוך ארבע אמות אחרות, שנותנין לו ארבע אמות, וכן לעולם, וזה עיקר.

18. רבנו פרץ על עירובין דף מב/ב

הואיל וספינה נוטלתו מתחילת ד'. פי' בכל פסיעות שהוא הולך הספינה מרחיקו הרבה דהוי לכל פסיעה כהוציא אוהו גוים דיש לו ד' אמות חדשות, ויש מפרשים דה"פ לפי שכשאדם הולך לצד מזרח והספינה לצד מערב הספינה מחזירתו לתוך ד' אמותיו, ולא נהירא דהתינח הליכה כדפירשתי אלא חזרה כגון שהאדם והספינה הכל לצד אחד מאי איכא למימר, לכן נראה כפירוש קמא דפירוש קאמר דהוציא אוהו גוים דוקא דלא הוי אלא כשהוא הולך כמו הספינה דאם היא הולכת למזרח דהוא נמי הולך למזרח, אך הקונטרס פי' לשון אחר דלא קנו ליה ד' אמות כלל לפי שלא עמד פסיעה אחת בתוך ד' אמות ולאותו לשון ניחא בכל ענין וזהו הלשון פירש הקונטרס ראשון לשלשתו, כן פירש הקונטרס:

19. מהר"ם מלובלין מסכת עירובין דף מג עמוד א

ברש"י ד"ה הלכה כר"ג בספינה כעין ספינתו שהיתה מהלכת וכו' ומיהו אפילו בשעמדה וכו'... נמ"מ יש לתמוה למה לא תי' בגמרא כשהקשה מאי בינייהו ומשני איכא בינייהו שנפחתו כו' ולא קאמר נמי איכא בינייהו בעומדת דלרבה שרי ולרבי זירא אסור וי"ל דזהו פשוט לגמרא דודאי לא התיר אלא במהלכת מטעם דהואיל וספינה נוטלתו ופשיטא דמשכחת שריותא לרבה מה שלא שרי לר' זירא אלא שמהדר למצוא איפכא שריותא לרבי זירא ואיסורא לרבה ומשני כשנפחתו וכו' וק"ל:

20. חיל' הרישב"א [קוק]

מאי בינייהו איכא בינייהו שנפתחו דופני
הספינה. פי' מבעוד יום¹¹¹, דהשתא לא שבת
באור מחיצות, לרבה ליכא לר' זירא איכא. אי
נמי בקופץ מספינה לספינה. פי', ששבת בספינה
אחת, וקפץ אחרי כן לספינה אחרת, ובא להלך
בכלה כשהיא מהלכת, דלרבה אינו יכול להלך
בה, ולר' זירא יכול להלך. ולישנא דקופץ משמע

שקפץ מדעת¹¹², ושמעי' מינה, דכל שנכנס בדיר
וסהר ומקום שמוקף מחיצות, אין הפרש בין
שנכנס לדעת או שלא לדעת לענין שיהא כלה
כד' אמות, וכדפרישית במתני'¹¹³.

בתוס' רבנו פרץ (כ"י). 110 מג, א. 111 כ"כ
בא"י ס"ס קמו בשם רש"י, [וכ"מ מדאמר' בגמ':
שבת באור מחיצות מבעוד יום], ודייק דאם נפתחו
בשבת מהלך את כולה דהואיל והותרה הותרה. וע"ש
שתמה דלענין מחיצה לא אמרינן הואיל והותרה
הותרה, וכ"כ בהג"א וכ"פ בשו"ע סי' תה ס"ז [וע"ש
בביאור הלכה]. וראה ביד דוד שכתב דהוא מחלוקת

הבבלי והירושלמי. 112 במאירי הביא י"מ דמירי
בקפץ באונס, ובפסקי הרי"א כתב דאיירי שקפץ
לספינה אחרת בומן שעדיין עמד בתחומו. 113 מא,

21. יד בנימין

שם בגמ', איכא בינייהו שנפתחו דופני ספינה,
הריטב"א ז"ל פי' מצעו"י, משמע
אבל אם נפתחו צנצנת שפיר מועיל אפי' לרצה
והיינו מטעם הואיל והותרה הותרה. [אכן לשון
השו"ע סי' ת"ה קע"ז ז' הוא "אם נפתחו דופני
הספינה צנצנת" והיינו כמו שהביא צנה"ל שם
צ"ס האו"ז והא"ר דהיכי דליחנהו למחיצות לא
אמר' הואיל והותרה הותרה.]

22. רבנו פרץ על עירובין דף מב/ב

מחיצות להבריה מים עשויות. ואם תאמר והא בכמה דוכתי אשמעינן דספינה אית לה דין רשות היחיד,
ונראה לר"ת מקינן דהכי קאמר להבריה מים עשויות ולא לדירה ואין כאן היקף לדירה ולא הוא היקף חשוב
כד' אמות ואם כן כשהן יתרות מבית סאתים אין מטלטלין בהן אלא ד' אמות לבד:

עיינן בספר פחד יצחק (חלק ר"ה, סי' י"ח) ביאר שענין בינונים אינו ענין של זכויות כנגד עוונות, אלא הענין הוא על הדרך והכיוון שבו האדם נמצא, וז"ל:

המבט החדש הזה מראה לנו כי "רובו זכויות" אננו סכום של כמה זכויות היחידות, ו"רובו עבירות" איננו סכום של כמה עבירות יחידות. דאם בסכום עסקינן כי אז היה מדרגת רובו זכויות משתנית משעה לשעה ומרגע לרגע... יש הבדלה תהומית בין אדם ש"רובו זכויות" היא מדתו, אלא שהוא נמצא עכשיו במצב המתנגד למדתו, ועכשיו עוונותיו הם רובו של אותו אדם, ובין האדם שעוונותיו המרובים מזכויותיו, הם בהתאם למדתו. בקיצור: רובו זכויות או רובו עבירות, אינם סיכום של פרטים, אלא מדה בנפש.

מבט חדש זה בידו לשלול טענתו של מרן רבי איצל [רבי איצלה בלזר]. רבי איצל טוען, כי מכיון שהבינוני הוא מחצה על מחצה, אם כן הלא מספיק לו לעשות ולהוסיף זכות אחת על זכויותיו לזכות בחתימה טובה של יוהכ"פ. ולמה הזקיק הרמב"ם את הבינוני לעשיית תשובה דוקא. אמנם עכשיו אנו רואים את שלילתה של טענה זו. שהרי לפי מה שנתבאר לנו כי רובו זכויות היא מדה בנפש, ורובו עבירות הוא מדה בנפש: כמו כן, בודאי גם הבינוניות היא מדה בנפש. כלומר, האדם הזה מתיחס הוא אל הרע ואל הטוב מבלי שתהיה לו בנפשו הזדהות עם אחד מהם. מדתו של הבינוני היא מדה של חוסר-הזדהות. והמדה הזו תעמוד בעינה ובתקפה אפילו אם יתוספו לו כמה זכויות. ואפילו אם יוסיף זכויות עד שיתרבו פי כמה על החובות, עדיין מדתו היא מדת הבינוניות. וכל זמן שמדתו נבחנת היא במבחן הבינוניות, אין כאן מקום לחתימה לטובה. ואשר על כן שפיר שינה הרמב"ם מלשון הגמרא והעמיד את עשיית התשובה במקום הזכות הסתמית. כי כונת התשובה בכאן היא שתיקן את מדת הבינוניות שלו. ורק התשובה היא שתכניס אותו למחיצת ה"רובו זכויות", ויחתם לאלתר לחיים.

ועיינן עוד בספר שפתי חיים (מועדים א' עמ' רמ"ד-רמ"ה) שכתב שהבינוני "מונהג על-ידי שני היצרים... והחובה המוטלת על הבינוני להתעלות ממדרגתו ולשנות את כיוון חייו לאופן ששאיפותיו ורצונותיו כולם יהיו מודרכים אך ורק בעצת היצ"ט".